

MAALISKUU

-Tunteesta lyhytelokuvaksi

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Muotoiluinstituutti
Elokuva- ja tv- ilmaisu
Ohjauksen opinnäytetyö
Kevät 2008
Jonna Pipatti

Lahden ammattikorkeakoulu

Muotoiluinstituutti

Viestinnän koulutusohjelma

JONNA PIPATTI: Maaliskuu
Tunteesta lyhytelokuvaksi

Ohjauksen opinnäytetyö, 25 sivua, 11 liitesivua

Kevät 2008

TIIVISTELMÄ

Lopputyönäni ohjasin käsikirjoittamani 15-minuuttisen lyhytelokuvan Maaliskuu. Elokuva on fiktiivinen kertomus kolmesta naisesta ja pikku tytöstä eräänä maaliskuuisena aamuna. Elokuva lähti liikkeelle pienestä tunteesta ja se käsittelee toivotomuuden ja toivon häilyvää rajaa.

Opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa pohdiskelen tätä prosessia miten pienestä tunteesta muotoutuu kokonainen elokuva. Käsittelem aluksi prosessia enemmän tarinan ja henkilöiden kannalta ja lopussa konkreettisten valmisteluiden kannalta.

Avainsanat: Lyhytelokuva, fiktio, ohjaus, käsikirjoitus

ABSTRACT

For my degree work I directed a 15 minutes long short film called March from my own script. It's a fiction movie about three women and a little girl one morning in march. The film started from a little feeling and it deals with the frail line between hopelessness and hope.

In the written part I ponder this process how one little feeling creates a whole movie. In the beginning I think about the process more from the side of the story and the characters. And in the end I process more the practical preparations in the filmmaking.

Keywords: Short film, fiction, directing, screenplay

MAALISKUU

-Tunteesta lyhytelokuvaksi

TIIVISTELMÄ, ENGLISH ABSTRACT

I	KÄSIKIRJOITUSPROSESSI	1
	Lähtökohta	
	1	
	Tarina	
	3	
	henkilöt	
	4	
II	NÄKEMYS JA SEN OHJAAMINEN	6
	Casting	6
	Näyttelijän ohjaaminen	8
	Tyyli	12
	Visuaalisuus	12
	Äänimaailma	14
III	ELOKUVAN SYNTYMINEN	15
	Valmistelut	15
	Kuvaukset	17
	Jälkityöt	20
	leikkaus	20
	Äänityöt	21
	Musiikki	21
IV	YHTEENVETO	22
	LÄHTEET	25
	LIITTEET	26

I KÄSIKIRJOITUSPROSESSI

Käsikirjoittaminen on minulle hyvin tärkeä prosessi ohjaamisen kannalta. Siinä vaiheessa paikat ja maailmat alkavat elää ajatuksissani ja henkilöt alkavat ruumiillistua. Minulle on vaikeaa luoda elokuvaa jonkun toisen kirjoittaman valmiin tekstin pohjalta, koska siinä on aina jo valmiiksi nähtyjä ja päätettyjä tekijöitä.

Omat ongelmansa tästä käsikirjoittaja-ohjaaja yhdistelmästä löytyy ja niihin törmäsin myös minä prosessin aikana. Ohjaaja tulisi pitää erossa tekstistä vielä käsikirjoitusvaiheessa, mutta itse olin usein ohjaajana jo kirjoittamassa mukana. Tämä ilmeni siten, että olin ohjaajana miettinyt jonkin tilanteen tai paikan silmissäni jo niin valmiiksi, että en käsikirjoittajana tullut kirjoittaneeksi sitä paperille riittävän selkeästi. Suurimmaksi osaksi näiden kohtien täydennykset olisivat olleet käsikirjoitusta lukevalle selventäviä kohtia.

Lähtökohta

Minulla pyörii päässä yleensä aina idea jostain käsikirjoituksesta, joka jollain tavalla kuvastaa sen hetkistä elämääni. Ensimmäisellä vuosikurssilla minulla oli mielessäni jo lähes loppuun asti suunniteltu käsikirjoitus, josta ajattelin ohjaavani lopputyön. Tarina kertoi nuoresta tytöstä, joka on hukassa elämässään ja lähtee tekemään matkaa. Matkan varrella hän tapaa useita erilaisia ihmisiä ja heidän kauttaan löytää lopulta itsensä.

Toisella vuosikurssilla tarina oli vaihtunut ja käsitteli kolmea keski-ikäistä sisarusta, jotka lähtevät etsimään äitiään, jota he eivät ole nähneet kymmeneen vuosiin. Molemmat tarinat ovat yhä vahvasti mielessäni ja toivottavasti vielä joskus käsikirjoituksen muodossa, mutta eivät olleet juuri lopputyön aikaan oikeita.

Kolmannella luokalla lopputyökäsikirjoituksen tekeminen alkoi painostaa. Tiedossa oli, että jos käsikirjoitus ei ole tarpeeksi hyvä, en saisi ohjata elokuvaa lopputyökseni. Mihinkään muuhun minulla ei kuitenkaan ollut tarpeeksi taitoja tai halua. Kirjoittamisen paine johti minut ajattelemaan järjellä ja mielessäni ei sitten yhtäkkiä liikkunutkaan yhtään tarinaa.

Mieltäni enemmän pakotettua aloin kirjoittaa hotelliin sijoittuvaa murhamysteeriä. Se oli mielenkiintoinen aihe ja tuntui siltä, että se kiinnostaisi muitakin. Murhamysteeri eteni ja levisi täysin hallinnastani. Käsissäni oli lopuksi paljon epämääräisiä palasia joita oli enää lähes mahdoton mahduttaa lyhytelokuvaan.

Keväällä 2007 saimme tarkan ajankohdan, jolloin käsikirjoituksen pitää olla valmis. Sen perusteella arvioitaisiin toteutetaanko sitä ollenkaan. Muutama ohjaaja käsikirjoituksineen joutuisi luovuttamaan ja tekemään lopputyönsä leikkauksesta tai äänistä. Henkilökohtainen elämäni oli rankkaa muutaman läheisen kuoleman johdosta ja ulkopuolelta tulevat paineet ja vaatimukset tuntuivat ylitsepäsemättömiltä. Vaivuin jonkinlaiseen masennukseen, joka oli pelottavin tila koskaan elämässäni. Tuolla hetkellä minun kuitenkin piti kirjoittaa tähänastisen elämäni tärkein käsikirjoitus.

Serkkuni antoi minulle, joskus näihin aikoihin itsestään selvän, mutta niin viisaan neuvon: Älä lähde hakemaan aihetta liian kaukaa ja kirjoittamaan liian suuria, vaan kerro jostain pienestä hetkestä, aiheesta jonka tunnet. Aloin katsoa ympärilläni. Kaikki ihmiset tuntuivat voivan huonosti. Ahdistus, masennus ja epätoivo tuntuivat olevan läsnä kaikkialla. Ajattelin siis kirjoittaa meistä kaikista. Siitä tunteesta mikä sisälläni velloi. Näin lähti liikkeelle Maaliskuu.

Tarina

Maaliskuu kertoo kolmen naisen ja pienen tytön elämästä yhden aamun aikana. Se ei selitä meille kaikkia tapahtumia tai pyri rakentamaan syväluotaavaa draamaa, vaan se näyttää meille palasen kolmen eri naisen elämästä samalla hetkellä, samana aamuna. Se kertoo yhdestä tunteesta.

Tarina muuttui ajan kuluessa huomattavasti ensimmäisestä lähtökohdasta. Ensimmäinen Maaliskuu oli todella synkkä ja toivoton. Tarinan henkilöiden toiminnot pysyivät lähes samanlaisina koko ajan, mutta tarinan päätyminen muuttui eniten. Alkuperäinen käsikirjoitus jätti kaikkien kolmen naisen tarinat enemmän auki ja juuri pahimmalla hetkellään. Tuula oli juuri hyppäämässä parvekkeelta alas, Milena oli jäänyt tuoppien ääreen baariin ja Pihla taas keittiön lattialle pyörittelemään leipäveistä käsissään ensimmäisen käsikirjoituksen lopussa.

Saamani palaute oli, ettei tarina voi olla niin tasaisen synkkä, kukaan ei halua katsoa sellaista. Itse en kuitenkaan halunnut antaa naisille toivoa, kun sitä elämässä ei tuntunut olevan. Inhosin ajatusta, että katsojille pitää kirjoittaa toivoa elokuvaan, kun he eivät todellisuutta sellaisenaan kestä.

En loppujen lopulta edes tiedä aloinko ensin kirjoittaa tarinan naisille toivoa ja voimaan sitten myös itse paremmin vain päinvastoin. Sillä ei kuitenkaan ole suurta merkitystä. Tarinasta tuli kokonainen ja tämä maaliskuinen aamu alkoi näyttää kirkkaammalta, kuitenkin menettämättä peruslähtökohtiaan ja ajatuksiaan. Käsikirjoituksessa juuri tämä aamun hetki toi toivoa, mutta kaikkien henkilöiden kohtalot jäivät auki ja katsojille mietittäväksi.

Henkilöt

Koko tarinan lähtökohtana oli siis tunne, mutta tapahtumat ja kohtaukset muotoutuivat ihmisten kautta. Henkilöt ovat itselläni aina lähtökohtana kirjoittaessani. Tiedän tämän olevan draamankaaren hiomisen kannalta huono asia, mutta minun mielestäni henkilöt luovat draamaa, eikä draama henkilöitä.

Pihla on minulle nykyisen modernin maailman esikuva. Kiire ja vaatimukset ovat polttaneet hänet loppuun. Pihla on aina elämässään suorittanut asioita ja pyrkinyt korkeammalle. Hän on halunnut olla hyvä vaimo, äiti ja työntekijä ja saavuttaa vieläkin enemmän. Pihlalle elämä on muotoutunut suoritukseksi, jossa ei voi epäonnistua.

Halusin asettaa tarinan naiset tavallisiin tilanteisiin elämässä, yksinkertaisten ja arkisten askareiden pariin. Pihlan kohdalla se on aamupalan valmistaminen lapselleen, mikä muodostuu kuitenkin ylitsepääsemättömäksi.. Tarinan aikana Pihla kuitenkin tajuaa jotain mikä niin monelta jää tajuamatta: hän ymmärtää, ettei kaikki ole kunnossa.

Milenan hahmo syntyi jo eräässä aikaisemmassa käsikirjoituksessani. Tämä menneen maailman tähti edustaa kaikkia heitä kerran kuuluisia, jotka sitten ovat vai-puneet unohdukseen, tai heitä, jotka ovat unohtaneet itsensä alkoholiin. Menestys ei koskaan ole ollut helppoa ja lehdet ovat täynnä hahmoja, joita ei enää muisteta heidän menestyksestään vaan alamästään. Alkoholi on lohduttava tuttavuus, mutta aine joka tappaa hitaasti. Läheltä tosi elämästä Milenankin esikuva on. Juoma on omaa ja läheisten terveyttä tärkeämpi. Elämä on usein vaikea kohdata selvin päin. Mielestäni koskaan ei ole myöhäistä muuttaa ajatuksiaan. Milenan kohtalo on jo sinetöity elokuvassa, mutta tässä hetkessä hän tekee päätöksen, että hänestäkin voi olla vielä iloa.

Taiteilijan tuska ja kärsimys luomisen lukkiutumisessa on tuttua. Tuula edustaa minulle periaatteessa perinteistä herkkää taiteilijaa, mutta on paljon muutakin kuin pelkkä taitelija. Tuula on muutakin kuin pelkkä transsukupuolinen nainenkin, hän on saman aikaisesti jotain erikoista ja niin tavallista. Tuula on myös se hahmo, joka tuo elokuvaan pientä arkea ylittävää magiaa.

Pikkutyttö Aino edustaa minulle puhtautta ja viattomuutta turmeltuneiden aikuisten naisten keskellä. Kaikki elokuvan naisetkin ovat olleet joskus pieniä ja huolettomia. Miten tällaiselle pienelle ihmiselle käy kun hän ei joku päivä enää jaksakaan nousta sängystä vaan toivoo uppoavansa pimeyden syövereihin. Aino on elokuvan sankari, se vahvin ja vanhin hahmo.

II NÄKEMYS JA SEN OHJAAMINEN

”Ainoa, joka seisoo täyteen kirjoitettujen käsikirjoitussivujen, näyttelijän, valittujen kuvauspaikkojen, uskomattoman loistavan vuoropuhelun ja lavastajan luonnosten välissä on - ohjaaja ja yksin ohjaaja, joka toimii luovan elokuvallisen prosessin viimeisenä suodattimena.” (Andrei Tarkovski, Vangittu aika) Nämä Tarkovskin kirjoittamat sanat kuvaavat mielestäni olennaisesti ohjaajan työn vastuuta ja mää-

rää. Vaikka asiat saatiin hienon yhteistyön voimin toteutettua, ei kukaan muu kuin minä seissyt jokaisen pienenkin päätöksen takana.

Casting

Kuten jo ensimmäisessä luvussa mainitsin, tarina itsessään lähti liikkeelle henkilöistä. Näyttelijöiden valitseminen oli minulle hyvin tärkeää ja olin nähnyt hahmot kasvoina jo alusta lähtien. Aluksi minulle oli tärkeää, että tuntisin näyttelijät jollain tasolla jo entuudestaan, jottei kaikki aika mene yhteisen luottamuksen saavuttamiseen ja toisen tapoihin tutustumiseen. Loppujen lopuksi Kristiina Elstelä ja lapsinäyttelijä Viola Siimes olivat minulle aikaisemmin tuntemattomia.

Käsikirjoituksessa ei sinänsä ole mitään viitteitä miksi Tuulan hahmo olisi transsukupuolinen nainen, mutta itse olin hänet sellaisena nähnyt alusta saakka. Muutama kyseenalaisti asian ja jopa itsekin tein näin jossain vaiheessa, kun pohdin elokuvan resursseja ja omia kykyjäni ohjaajana. Koin kuitenkin, että niistä tärkeimmistä näkemyksistä on pidettävä kiinni ja on uskallettava ottaa riskejäkin. Itselleni Tuula oli alkujaan ollut mies ja sellaisena hän myös pysyi. Sesa Lehdon olin tavannut Unna ja Nuuk -elokuvan kuvaksissa muutama vuosi aiemmin ja hän tuli ensimmäisenä mieleeni herkän taiteilijan rooliin, sekä ulkonäkönsä että luonteensa kautta. Hän suostuikin heti ja lähdin mielenkiinnolla rakentamaan roolia hänen kanssaan.

Pihlaa esittävä Jenni Hakala on serkkuni, jonka kanssa olemme olleet läheisiä pienestä asti. Keskustelin hänen kanssaan käsikirjoituksesta jo kuvauksia edeltävänä keväänä, kun teksti oli vielä jäsentymässä. Jenni oli siis analysoinut tekstiä kanssani paljon ja mietin olisiko viisasta, että hän myös näyttelee elokuvassa. Olin kuitenkin alusta alkaen nähnyt hänen kasvonsa Pihlana ja punaisista hiuksista oli vaikea päästä eroon. Henkilöanalyysikin oli jo valmiiksi tehty yhdessä. Jenni on mielestäni persoonallinen näyttelijä, enkä Pihlan rooliin halunnutkaan sitä samaa vaaleaa ja langanlaihaa menestyvän naisen karaktääriä, joka on niin useassa elokuvassa nähty. Ylipäättänsä minulle oli tärkeää että näyttelijät ovat tavallisia, keitä tahansa meistä.

Sesa Lehto

Jenni Hakala

Rea Mauranen oli ensimmäinen, jota ajattelin Milenan rooliin. Olin vuotta aikaisemmin juuri kirjoittanut Milenan hahmon erääseen toiseen käsikirjoitukseeni ja kuvaussihteerin roolissa tapasin Rea Maurasen eräissä kuvauksissa. Hän hyräili kuvauspaikalla yksikseen jotain kappaletta ja ajattelin että hän on kuin ilmetty Milena käsikirjoituksestani. Sitten kun aloin kirjoittaa Maaliskuuta oli Rea mielessäni alusta saakka. Kun minulle selvisi, ettei hän pääse kuvauksiin, olin lannistunut ja minun oli vaikeaa miettiä Milenalle uudet kasvot.

Käydessäni läpi Milenaa ja hänen olemustaan en löytänyt montaakaan mielikuvaani henkilöä. Kristiina Elstelä tuli mieleeni ensimmäisenä ja ymmärsin pikku hiljaa, että hän on juuri oikea näyttelijä rooliin, hän on Milena. Tähän roolitukseen olin todella tyytyväinen.

Ainoa näyttelevä Viola Siimes on tuttavani lapsi, jota en ollut koskaan nähnyt ennen kuvauksia. Olin kuitenkin kuullut hänestä paljon ja kiinnostunut Ainon roolia ajatellen. Ensimmäisen tapaamisen jälkeen ihastuin tähän pikku tyttöön niin, että päätin unohtaa koko suunnitellun casting-tilaisuuden.

Viola oli vasta 5-vuotias vilkas tyttö, joka tykkäsi olla huomion keskipisteenä ja useaan otteeseen kuitenkin epäilin valintaani ennen kuvauksia. Näin jälkikäteen ajateltuna en kuitenkaan olisi voinut löytää parempaa tyttöä Ainon rooliin. Viola oli sosiaalinen, nopeasti oppiva, kärsivällinenkin ja jaksoi pitkät päivät kuvauksissa ilman vanhempiaan.

Kristiina Elstelä

Viola Siimes

Näyttelijänohjaaminen

Tämä sana tuntui lähes utopialta koko kouluajan. Minulla ei ollut aavistustakaan miten näyttelijöiden kanssa työskennellään ja saadaan haluttu lopputulos. Tietoni pohjautui lähinnä muutamaa ohjaajien kirjoittamiin kirjoihin. Mm. Judith Westonin kirjassa Näyttelijän ohjaaminen on hyvin selkeitä ohjeita, miten saadaan luotua vaikuttavia esityksiä elokuvaan ja televisioon. Hänen ohjeensa selkeistä ja toiminnallisista ohjeista ovat jääneet minulta usein kuitenkin unohduksiin. Analysoin asioita aina liikaa ja usein ohjaan näyttelijää liikaa ja liian syvällisesti. Tähän liittyen näyttelijä Sesa Lehto sanoi minulle opettavaisen lauseen kuvauksien aikana: ”Jonna mä ymmärsin jo, mä oon vaan tyhmä näyttelijä”. Tämän yritän pitääkin mielessä. Vaikka nyt lopputyötä tehdessä olisin useaan otteeseen kaivannut apua tai neuvoa ohjaamisessa, havaitsin, ettei ohjaamista voi opettaa. Oma tyyli ja keinot on löydettävä kantapään kautta. Ohjaamisessa ei voi koskaan tulla valmiiksi ja osata kaikkea.

Suoritin koulun työharjoittelun ensimmäisen kevään jälkeen runnerin tehtävissä ja havaitsin, että se on paras tapa tutustua näyttelijöihin. Sesa Lehdon olin tavannut tällöin toimiessani hänen kuskinaan ja tiesin aika hyvin millainen henkilö hän on. Oli mukava tavata uudelleen ja tehdä töitä yhdessä.

Sesa on herkkä ja arvaamaton luonne ja sopi mielestäni hyvin Tuulan rooliin. Halusin Tuulan olevan tavallinen ja että elämä näkyy hänen kasvoiltaan. En ollut luomassa valloittavaa dragqueenaa vaan tavallista nelikymppistä naista. Tuulan

hahmossa on mielestäni jotain niin erikoista ja ennennäkemätöntä, mutta myös tavallistakin.

Lähdimme Sesan kanssa hahmossa liikkeelle hänen omasta luonteestaan ja tunteistaan. Unohtimme naisellisuuden hakemisessa tapaamiset ulkopuolisten kanssa ja keskityimme niihin resursseihin mitä näyttelijällä itsellään on. Tapasimme muutamia kertoja ja kävimme jopa musiikkia läpi yhdessä. Musiikki on Tuulan hahmon tärkeimpiä elementtejä ja minusta oli hienoa, että se oli tärkeää myös Sesalle. Puku-maski sovitus ennen kuvauksia oli tärkeä. Saimme valittua oikeat hiukset ja näimme tarvittavan meikin määrän. Tuula alkoi fyysisesti hahmottua. Transsukupuolisuus pelottaa yleensä ihmisiä ja on Suomen tavallisessa katukuvassa vieras näky. Halusin itse esittää Tuulan mahdollisimman tavallisena yksilönä, joka sopisi tavalliseen katukuvaan.

Jenni Hakalan kanssa minulla ei mennyt aikaa tutustumiseen, mutta minun täytyi löytää luottamus ja auktoriteetti myös hänen kanssaan. Hän kun ei ole koskaan ollut tekemisissä kanssani minun ollessa ohjaajan roolissa. Tosin ohjaaja-näyttelijä suhde toimi suurimmaksi osaksi samanlaiselta pohjalta kuin sukulaisuhteemmekin. En tiedä miksei läheisiä välejä voisi käyttää vain hyödyksi. Pihlan rooli kuvastaa mielestäni kaikkia nykypäivän loppuun palaneita ylisuoriutujia ja kaikissa meissä löytyy varmasti piirteitä hänestä. Kuvauksissa minusta tuntui välillä, etten pystynyt kiinnittämään Jenniin tarpeeksi huomiota, kun Violan ohjastaminen vaati niin paljon. Jenni ei kuitenkaan kokenut asiaa näin. Minulla kun on tapana analysoida asioita aivan liikaa, niin ehkä onnistuin ajan puutteen ansiosta antamaan Jennille yksinkertaisempia ohjeita.

Kristiina Elstelää en ollut tavannut koskaan aikaisemmin ennen kuvauksia. Olen pitänyt häntä hienona näyttelijänä sekä värikkäänä persoonana ja hänen tapaamisensa jopa pelotti hieman. Onnekseni kuitenkin tapasin mukavan ja jopa hieman ujon naisen. Tuntui kuin olisimme tunteneet jo kauan. Tärkeintä näyttelijänohjaamista Kristiinan kanssa itselleni olivat tapaamiset ja pitkät keskustelut, jotka koskivat aivan muutakin kuin elokuvaa.

Käsikirjoituksen valmistuttua tutustuin enemmän Laila Kinnusen musiikkiin ja tajusin kuinka Milenan hahmo muistuttaa Kinnusen surullista kohtaloa. Kristiina Elstelän kanssa keskustellessa, hän kertoi tavanneensa säteilevän kaunisäänisen Laila Kinnusen nuorempana. Tällöin hän oli ihailnut ja arvostanut Lailaa kovasti. Sitten myöhemmin kun Kristiina oli nähnyt Lailan lavalla, sanoi hän ihmetelleensä Lailan epävireistä nuotin vierestä laulamista, sitä kaikkea menetettyä loistoa. Lavalla ei enää ollut iloinen ja heleä-ääninen nainen vaan alkoholista nuukahtanut ja nuotin vierestä laulava Laila. Tämä oli mielestäni tärkein keskustelu Elstelän kanssa rooliin liittyen. Hän oli lukenut kirjoittamani hahmon juuri sellaisena kun hänet ajattelin ja se helpotti työtä pitkälle.

Lapsinäyttelijöiden ohjaamisesta minulla ei ollut minkäänlaista kokemusta ennen kuvauksia. En oikein tiennyt minkälainen lapsi olisi hyvä valinta tai miten hänelle pitäisi puhua. Violan löytyminen oli kuitenkin suuri onni ja seuraavalla kerralla tiedän jo paljon enemmän. Ennen kuvauksia Violan pärjääminen oli yksi suurimmista peloistani. Ensimmäisen kerran Violan tavatessani tutustuin häneen ja leikimme yhdessä. Katsoin myös miten hän reagoi kameraan. Toisella kerralla testasin hänen kykyjään keskittyä näyttelemiseen ja improvisoimisen taitoja. Enempää en halunnut itse elokuvaa käydä läpi, koska ajattelin, ettei hän jaksaa samaa juttua enää kuvauksissa ja alkaa esiintyä.

Tuotanto-opettajamme Riikka Poulsen sanoi, että olisi hyvä tutustuttaa lapsi kuvauspaikkoihin, jotteivät ne tuntuisi liian vierailta. Niinpä ennen kuvauksia vein Violan matkalle Lahteen tutustumaan Ainon ja Pihlan kotiin ja baariinkin. Kävimme myös hänen äitiään esittävän Jenni Hakalan luona, jottei heidän välillään olisi kuvauksissajännitystä tai ujoutta.

Tärkein ohjauksellinen sopimukseni Violan kanssa oli, että minä en koskaan huu-taisi hänelle, mutta hän tekisi aina kaiken mitä minä pyytäisin. Tämä oli Violan oma ehdotus ja toimi loppuun saakka. Ainoastaan kerran Violan keskittymisen ollessa tiessään pitkän päivän lopussa, jouduin vetoamaan sopimukseemme ja se onnistui myös heti. Pystyin olemaan samanaikaisesti sekä Violan ystävä että auk-

toriteetti, jota hän kunnioittaa. Vaati kuitenkin paljon kärsivällisyyttä saada Viola aina toimimaan ja liikkumaan kuten halusin.

Matti Onnismaa oli onnekas valinta lääkärin roolin ja olin todella tyytyväinen, että hänelle kävi pienessä roolissa esiintyminen. Matti oli tuttu aikaisemmista koulutöistä ja elokuvista, joiden yhteydessä hänet olen tavannut ja minun oli helppo puhua hänelle alusta saakka. Ammatillisena hän osasi tulkita lääkärin roolin niin kuin sen kirjoitinkin, eikä meidän tätä roolia pitänyt käydä ennen kuvauksia kummemmin läpi. Lääkärikohtauksen kuvaamiseen oli varattu melko lyhyt aika, eikä se olisi onnistunut ilman ammattinäyttelijää, joka osaa tehtävänsä.

Ohjaaja Jonna Pipatti ja lapsinäyttelijä Viola Siimes ennen kuvausta.

Tyyli

Samana elokuvan voi tehdä niin monella eri tavalla tyylistä riippuen. Olen aina pohtinut elokuvia katsoessani miten juuri tiettyihin ratkaisuihin on päädytty. Joskus ratkaisut tuntuvat juuri täydellisiltä ja joskus taas suurilta virheiltä. Oma tyylini kaiken taiteen kanssa on aina löytynyt paljolti tunteen pohjalta. Mitään taiteellista lähtökohtaa ei mielestäni kannata liian järjellisesti ajatella. Alitajunta luo mielestäni autenttisimmat ja toimivimmat ratkaisut.

Maaliskuu-elokuva lähti liikkeelle tunteen pohjalta ja myös tyyliässä tämä oli minulle tärkeä elementti. Näin Maaliskuun runollisina ja havaintoon perustuvina

kuvinamielessäni. Tämä oli lähtökohta elokuvan tyylille niin kuvaa kuin ääniäkin suunnitellessa. Maaliskuu on mielestäni täynnä episodeja, jotka muodostavat yhtenäisen elokuvan. Halusin elokuvan toteutuksessa panostaa jokaiseen kohtaukseen ja luoda vahvoja ja vaikuttavia hetkiä. Halusin jokaisen episodin olevan oma vaikuttava kokonaisuutensa.

Visuaalisuus

Lähestyin Maaliskuuta koko ajan siis runollisesta ja havainnollisesta näkökulmasta. Näin ollen myös kuvalliset ratkaisut olivat tärkeässä osassa. Lähikuva kasvoista ei aina välttämättä ole se, joka kertoo parhaiten olennaisen. Joskus se voi olla ihmisen kädet tai vaikka ikkunasta heijastuva valo. Kuvaaja Jenny Matikaisen kanssa visuaaliset näkemyksemme ovat onneksi hyvin samanlaiset ja olimme koko ajan samoilla linjoilla kuvia suunnitellessa.

Filmille kuvaamisen mahdollisuus oli poissuljettu jo yksistään kustannustensa vuosi. Halusimme mahdollisuuden saada kuvasta irti muutakin kuin mitä perus digivideokamera mahdollistaa. Halusimme saada syväterävyyttä ja elokuvamaisuuden tuntua kuviin ja päätimme Maaliskuun lopputyöntekijöiden kesken vuokrata kameraan filmikameran linssit. Panostus budjetissa oli suuri, mutta mielen-terveyden keskusliitolta saamamme tuki oli haettu juuri linssejä varten. Olin tyytyväinen ratkaisuumme, vaikka kokemattomuuden kautta kaikki ei aina sujunut suunnitellusti. Itseäni ei kuitenkaan häiritse muutama epäskarppi kuva tai muu tekninen ongelma näin jälkeenpäin. Tärkeintä on se mitä kuvassa tapahtuu. Tarina ja näyttelijäntyö, sen yritin pitää mielessäni myös koko kuvausten ajan.

Minä tai Jenny emme kumpikaan ole klassisen kuvansommittelun kannalla, vaan haluamme kokeilla ja lähteä liikkeelle muista lähtökohdista kuin masterin ja vastakuvien käytöstä läpi elokuvan. Kuvasuunnitelmassa lähdimme liikkeelle siitä, että kuvaisimme pitkiä ottoja, joissa liike tapahtuu kuvassa. Yksityiskohtia sitten poimisimme kuvasta lähinnä juuri havaintojen perusteella.

Kuvia suunnitellessa olin juuri vaikuttunut Roy Anderssonin elokuvista, pitkistä ja suunnitelluista kuvista. Aluksi ajattelin, ettei kohtauksista tarvitsisi välttämättä kuin yhden pitkän kuvan. Tämä ei kuitenkaan ollutkaan oma tyylini ja haihtui pois suunnitelmien edetessä. Mielestäni tärkeintä on mennä tunteen mukaan ja suurin osa kuvista vain näkyi ajatuksissani, enkä tiedä miksi ne olisi pitänyt tehdä jotenkin toisin, järjestelmällisen suunnittelun kautta. Oli todella hienoa, että olimme Jennyn kanssa nähneet monet kuvat samanlaisina ja aina keskusteluidemme jälkeen ne olivat selkeämmät. Jenny loi monille sellaisille kuville pohjan mitä en ollut itse vielä nähnyt mielessäni.

Toinen kuvasuunnittelun perusta oli, että jokaisessa kohtauksessa olisi kuvia kuvattuna jostain toisesta tilasta käsin. Halusimme, että tilanteet nähtäisiin ikään kuin ulkopuolisen silmin. Näillä kuvilla oli tarkoitus luoda tapahtumista aidompia ja herkempiä. Juuri nämä kuvat ovat mielestäni onnistuneet tunnelmaltaan melkein parhaiten. Kolmantena lähtökohtana olivat kertovat lähikuvat. Kädet muodostuivat yhdeksi pääajatuksiksi. Kaikilla naisilla on käsissään jotain, mikä kuvaa heitä ihmisinä ja kertoo tämän hetkisestä tilanteesta.

Lavastus ja puvustus kuuluivat tärkeänä osana visuaalisuuteen. Värimaailmoja ja tunnelmia kävimme kuvaajan, lavastajan ja puvustajan kanssa yhdessä läpi. Ja saimme mielestäni karakterisoitua elokuvan henkilöt selkeästi ja harmonisesti.

Äänimaailma

Äänimaailman halusin pitää koko ajan realistisena ja kuvaa tukevana tekijänä. Musiikki oli alusta asti vahvin äänellinen elementti tarinan kautta. Milenan laulu niin levysoittimesta kuin karaoken lavalta kuuluu useassa kohtaa elokuvaa. Ajattelin alusta asti kappaleen olevan ikään kuin teemabiisi elokuvassa, jota voisi käyttää erilaisin variaatioineen myös tunnelmamusiikkina. En kuitenkaan pidä siitä kuinka elokuvissa ohjataan musiikin avulla katsojan tunteita ja halusin musiikin käytön vähäiseksi, tai ainakin tarkoituksettoman käytön pois. Robert Alt-

manin ohjaamassa elokuvassa *The long goodbye* on mielestäni käytetty oivallisesti kappaletta läpi elokuvan. Elokuva on yhtä kuin musiikki jamusiikki yhtä kuin elokuva. Tämä elokuva olikin yksi esikuvani Maaliskuussa.

Muuten ajattelin äänien olevan realistisia, mutta tukevan henkilöiden tunnetiloja. Jotkut äänet voisivat olla ylikorostettujakin tilanteista riippuen. Elokuvassa on monta erilaista tilaa ja paikkaa, jotka on karakterisoitu visuaalisin elementein ja halusin karakterisoida niitä myös äänellä. Sama havaintoon ja aistiin perustuva runollinen lähtökohta oli niin äänessä kuin kuvassa.

Still-kuva elokuvasta. Milena (Kristiina Elstelä) laulaa karaokessa Maaliskuu-kappaletta.

III LYHYTELOKUVAN TOTEUTTAMINEN

Valmistelut

Tämän osion voisi jakaa kahteen osaan: taiteelliseen ja tuotannolliseen valmisteluun. Taiteelliset valmistelut lähtivät periaatteessa liikkeelle heti toukokuun 2007 alusta kun oli selvinnyt, että saan ohjata käsikirjoitukseni lopputyökseni. Pian valikoituivat kuvaaja Jenny Matikainen ja Leikkaaja Elina Martevo, jotka tekivät Maaliskuun myös lopputyönään.

Ensimmäiset neljä kuukautta tunsin olevani melko yksin projektin kanssa, mutta se olikin aikaa itselleni löytää omia ajatuksia ja tyylejä ohjaukseen. Tutustuin käsikirjoitukseen vielä syvemmin ja selvittelin millaista elokuvaa ylipäättänsä olen tekemässä. Kirjoittelimme kesän Elinan ja Jennyn kanssa toisillemme ajatuksia Maaliskuusta sähköpostin välityksellä. Parasta aikaa valmisteluissa oli kuitenkin kun pääsimme Jennyn ja Elinan kanssa yhdessä tekemään elokuvaa. Itselleni oli tärkeää saada purkaa ajatuksiani ääneen ja käydä keskustelua ratkaisuistani. Sain heiltä paljon hyviä ajatuksia ja neuvoja ja myös tukea tekemiini päätöksiin. Yhteinen dialogimme elokuvan luonteesta ja tyylistä jatkui loppu metreille saakka.

Tärkeitä taiteellisia järjestelyitä tein yhdessä monien eri henkilöiden kanssa. Kuvakäsikirjoitus ja musiikkien suunnittelu olivat varmasti aikaa vievimmät. Tämän lisäksi kävin pitkiä keskusteluita graafikko Lauri Toikan kanssa lp-levyn kansista, julisteesta sekä elokuvan alku- ja lopputeksteistä. Kaikissa päädyimme yksinkertaiseen ja selkeään ilmaisuun. Tuulan elokuvassa työstämä maalaus on tärkeässä osassa ja itselleni oli tärkeää sen huolellinen toteutus. Lahden taideinstituutilla opiskeleva Linda Jakobson teki maalauksen ja se myös näytti valmiina samalta kuin mielikuvissani. Lavastuksen ja puvustuksen suunnittelut veivät koko syksyn, vaikka konkreettisesti kaikki oli koossa vasta tammikuussa. Koko taiteellinen valmistelu kesti aina käsikirjoituksesta kuvauksiin asti.

Ohjaajan ottama valokuva taulua varten, taiteilija Linda Jacobsonin ensimmäinen luonnos ja lopullinen versio elokuvan maalauksesta

Tuotannolliset valmistelut alkoivat kunnolla syyskuussa 2007. Tähän asti osa työryhmää oli jo koottuna ja näiltä osin taiteelliset suunnittelut alkaneeet. Syyskuussa sovimme, että leikkaaja Elina Martevo toimii myös tuotantopäällikkönä kuvauksiin saakka ja aloitimme yhdessä järjestelyt. Tämä oli minulle lohduttavaa, sillä Elinalla on paljon kokemusta tuotantotehtävistä ja hänellä oli myös suuri motivaatio. Syksy oli kiireistä aikaa, kun kolme muutakin lopputyötä oli valmisteilla. Meillä oli joka päivä tekemistä tuotannon parissa.

Työryhmän kokoaminen oli yksi tärkeimmistä asioista ja ryhmä kasaantuikin melko helposti. Taiteellisesti vastaavien roolit olivat minulle erittäin tärkeät ja säveltäjän ja puvustajan kiinnitin rooleihin jo kesäkuussa. Lavastajan löytyminen kesti hieman pidempään ja kuvaajan kanssa jännitimme saammeko hommaan juuri haluamamme henkilön. Meille oli tärkeää, että lavastajalla on kokemusta ja näkemystä. Hyvä tuuri lavastajan kanssa kävikin ja Suvi Heikkilä oli juuri sopiva henkilön tehtävään.

Budjetti tai itse asiassa sen epävarmuus oli suurin tuotantoon vaikuttava tekijä. Koulun rahatilanne oli keho ja koko vuosikurssimme lopputyörahoitus pitkälti kiinni Yleisradion ennakko-ostoista. Koululta tuleva raha oli 2000 euroa ja rajatut näyttelijäkustannukset. Summa oli siis hyvin pieni, vaikkei mitään suurellista ollut alun perinkään suunnitelmissa. Helposti raha kuluu kuitenkin jo bensoihin, kuvauspaikkoihin ja muihin peruskuluihin Suunnitelmia piti tehdä koko ajan tätä pienintä mahdollista rahasummaa ajatellen. Sponsorointi ja tuet olivat elintärkeitä elokuvan toteutuksessa. Aiheen kautta onnistuimme saamaan tukea Mielenterveyden keskusliitolta 1200 euroa ja Setasäätiöltä 100 euroa. Myös lukuisat yritykset kuten Ramirent, Hotelli Salpaus, Länsi-Auto ja Wanha Mestari lähtivät sponsorimaan elokuvaa tarjoamalla kalustoa tai tiloja käyttöömmeksi ilmaiseksi. Näin saimme kokoon tarvitsemamme rahat. Kuvaus asunnoksi löysimme Lahden keskusta juuri täydellisen ison asunnon ja sen omistajat olivat mahtavat yhteistyö-

kumppanit. Tärkeimpänä sponsorina pidin silti työryhmäläisiä, jotka kuluttivat aikansa elokuvan eteen.

Alun perin olimme ajatelleet sijoittaa kuvaukset jo joulukuulle, mutta jossain vaiheessa tajusin, että mitä myöhemmin sen parempi. Valmistelut eivät koskaan olisi ehtineet valmiiksi vielä joulukuussa, eikä ollut mitään syytä hoppuilla. Koko syksy ja tammikuun alkukin olivat kuvauspaikkoja, sponsoreita, aikatauluja, lavasteita, tapaamisia, nostureita ja kalustoa täynnä. Elina hoiti tuotannolliset järjestelyt hienosti. Ilman Elinan ja Jennyn todellista panostusta emme olisi koskaan saaneet tukirahoja elokuvalla ja moni tärkeä asia olisi jäänyt hoitamatta. Tuotannolliset valmistelut veivät minultakin suurimman osan ajasta, enkä pystynyt keskittymään kaikkiin taiteellisiin tehtäviin, kuten olisin halunnut.

Kuvaukset

Kuvaukset tuntuvat tulevan aina liian aikaisin, vaikka järjestelyitä olisi tehty kuinka varhaisesta vaiheesta saakka. Nyt olin kuitenkin jopa odottanut kuvausten alkua. Halusin päästä eroon loputtomasta ajattelusta ja ahdistuksesta ja vaikeivät kaikki suunnitelmat olisi olleet täysin valmiit, halusin päästä toimimaan.

Aloitimme kuvaukset Pihlan ja Ainon kohtauksista. Kuvausjärjestys meni mielestäni oivallisesti, kun pystyimme aloittamaan helpommista kohtauksista ja siirtyä koko ajan vaativampiin. Pihlan ja Ainon näyttelijöiden, Jenni Hakalan ja Viola Siimeksen kanssa olin käynyt kohtauksia parhaiten läpi ja olin tutustuttanut heidät ennen kuvauksia. Heidän kohtauksiin oli varattu kaksi päivää aikaa, mikä aluksi tuntui ruhtinaalliselta. Päivät olivat kuitenkin hyvin täynnä ja Violakin joutui tekemään pitkiä päiviä. Saimme kaiken kuitenkin kuvattua, enkä joutunut luopumaan mistään.

Vaativin ensimmäisinä päivinä oli Pihlan romahtamiskohtaus. Violan reagointia kohtauksessa olin pelännyt aikaisemmin, mutta hän oli oikein luonteva kohtauksessa improvisointineen kaikkineen. En ollut tajunnut pahimman ongelman olevan tarkkaan suunniteltujen kuvien ja vaikean näyttelijäntyön yhdistäminen. Kun

aloin Jennin kanssa käydä kohtausta läpi, en tajunnut että täysfyysinen ja henkinen romahtaminen lattian tasoon ei onnistu aivan helposti. Vielä jos pitää romahdtaa tiettyyn kohtaan lattiaa. Saimme kuitenkin Jennin kanssa mietittyä kohtauksen ja Pihlan motiivit läpi, jottei kohtauksesta tulisi teennäistä.

Kolmas kuvauspäivä sijoittui Tuulan asunnossa tapahtuviin kuviin. Kuvauspaikana oli yhä sama asunto kuin Pihlan kodissa. Pihlan olohuone lavastettiin Tuulan yksiöksi. Myös tämä päivä oli suunnitelmien mukaan lyhyt, mutta loppujen lopuksi todella rankka juuri kestopäivä vuoksi. Näyttelijän myöhästymisen takia kuvaukset venyivät muutaman tunnin, emmekä tätä aikaa saaneet kiinni. Illalla oli vielä purku asunnossa ja usealla ajomatka Helsinkiin. Kohtaukset saatiin kuvattua melko kivuttomasti, kun oli vain yksi näyttelijä ja hänenkin kanssa olimme käyneet hahmon tarkkaan läpi. Sesa tiesi mitä halutaan ja hän toimi keskittyneesti. Talven valo on kuitenkin vähäinen ja kuvausten venyttyä iltaan myös valaisija joutui tekemään uudenlaisia suunnitelmia ja me kuvaajan kanssa muuttamaan muutaman kuvan.

Henkisesti rankimmaksi päiväksi osoittautui neljäs, toiseksi viimeinen kuvauspäivä. Kyseessä oli kuvauspäivä Helsingissä, jolloin kuvasimme Lääkärikohtauksen ja kaikki ulkokuvat.

Lääkärikohtaukseen oli varattu kohtalaisesti aikaa ja päivä oli kyllä suunniteltu hyvin. Olin tyytyväinen, että minulla oli kaksi ammattinäyttelijää päivän ensimmäisessä kohtauksessa. Onnismaa ja Elstelä osasivat roolinsa ja olivat suureksi avuksi. Olin itse sinä aamuna todella lukossa, eikä ajatus kulkenut kirkkaana. Unettomuus alkoi vaikuttaa hieman. Aluksi tuntui, etten saanut mitään järkevää sanottua näyttelijöille.

Kuvauspaikalla oli muitakin väsyneitä ihmisiä ja tuntui, että toimimme kuvaajan kanssa pitkälti kahdestaan. Rankin hetki itselleni oli kuvauspäivän loppu, kun minulle oli kasaantunut vielä paljon järjesteltäviä asioita. Tuntui kuin olisin ollut yhä vastuussa kaikissa kuvauksiin liittyvistä järjestelyistä.

Viimeinen yö baarikohtauksia kuvattaessa oli jo suunnitteluvaiheessa tiedostettu haastavimmaksi ja sellainen se olikin. Kyseessä oli yökuvaukset, aika oli rajoitettu ja piti kuvata monta tärkeää kohtausta. Ohjattavana oli 2 ammattinäyttelijää, lapsi, puoliamatöörejä ja amatöörejä ja monta avustajaa. Välillä tuntui menevän sekaisin kenelle pitää mitäkin sanoa, mutta onneksi tajusin keskittyä päänäyttelijöihin. Yhden kuvan tai sinänsä tapahtuman jätin suoralta kädeltä pois. Suunnitelmissa oli, että Tuulan rynnätessä ulos hän kaataisi Milenan tuopin, joka jäisi valumaan pöydältä alas. Tajusin kuitenkin että hirveässä kiireessä itselläni ei olisi aikaa organisoida tällaista tarinan kannalta merkitykseltä tapahtumaa.

Kuvausten aikana en viettänyt sekuntiakaan ajattelematta Maaliskuuta. En edes nukahtanut hetkeksikään. Viiden päivän kuvaukset tuntuivatkin melkein pisimmiltä koskaan ja olin jännänlaisessa ylikierron tilassa koko ajan. Katsoimme ensimmäisinä päivinä kuvaajan kanssa kuvatut materiaalit vielä päivän päätteeksi, ja siitä jäi aina hyvä tunne; kaikki mitä olin ajatellutkin, oli tallentuneena. Jokaisen kuvauspäivän jälkeen jo tiesin mitä olisi voinut tehdä paremmin ja miten näyttelijöistä olisi saanut enemmän irti, mutta huomasin myös paljon asioita mitkä olivat menneet hyvin.

Jälkityöt

Kun kuvaukset olivat ohi, tuli suuri huojennus ja väsymyksen purkaus. Suurin työ tuntui olevan takanapäin. Tapani mukaan vaivuin ensin pieneen masennukseen ja mietin kaikkea mitä olisi voinut tehdä toisin. Heti en ymmärtänyt kuinka pitkä projekti vielä oli edessä ja kuinka paljon vielä pystyisi tekemään toisin.

Leikkaus

Leikkaaja Elina Martevo oli leikannut edellisen ohjaamani koulun harjoitustyön *Toinen mies*, joten meillä oli kokemusta yhteistyöstä. Tekotapamme ovat hyvin samankaltaiset, joten yhteistyö sujui nytkin hyvin. Tunnen Elinan hyvin ja arvostan hänen taiteellisia näkemyksiään ja mielestäni hän oli juuri oikea henkilö Maaliskuun leikkaajaksi.

Koulumme harjoituselokuviissa leikkaaja on yleensä mukana kuvauksissakin, mutta teimme Elinan kanssa päätöksen, ettei hän osallistuisi kuvauksiin lainkaan. Päätös oli mielestäni hyvä, vaikka Elinalla oli elokuvan teossa jo iso rooli ennen kuvauksia tuotantopäällikkönä ja hän tunsikin käsikirjoituksen hyvin. Näin hänelle jäi kuitenkin enemmän objektiivista silmää katsoa kuvattuja kohtauksia.

Ensimmäisen version jälkeen aloitimme Elinan kanssa yhteisen työskentelyn editissä ja tykkiluokassa ison kankaan edessä. Yleensä pohdimme yhdessä mikä toimii ja mikä ei ja pohdintojen jälkeen Elina työskenteli muutosten parissa ennen seuraavaa tapaamista.

Koekatseluita ehdimme järjestää muutaman, eivätkä ne aivan turhia olleet. Yritimme selvittää koekatsojien avulla ongelmallisia kohtia. Tosin mielipiteet olivat samastakin aiheesta melko eriävät ja päätöksiin ne eivät onnistuneet vaikuttamaan. Ehkä juuri antoisin hyöty koekatsomisista oli se, että pystyimme Elinan kanssa itse katsomaan elokuvaa hieman tuoreemmin silmin niinä hetkinä, vähän kuin vieressä olevien silmin.

Ongelmallisimmat kohdat elokuvassa olivat Tuulan inspiraationetsimiskohtaus sekä Tuulan ja Milenan kohtaaminen baarissa. Kun Elina oli vääntänyt inspiraatiokohtausta jo turhautumiseen asti, tajusimme sen olevan turha tarinan kannalta ja vievän tunnelmaa aivan väärään suuntaan. Niinpä olimme huojentuneita, kuin tajusimme, että se pitäisi poistaa. Poiston kynsiin joutuivat myös muutamat muut kohdat, lähinnä Pihlan ja Ainon tarinasta. Vaikka yleensä nämä hetket, kun pitää käyttää ”kill your darlings” –menetelmää tuntuvat pahoilta, tajusin kaikkien päätösten vievän tarinaa jouhevammin eteenpäin.

Leikkausaika tuntui loppuvan kesken kuten aina ja muutamista radikaaleista päätöksistä jäi vielä epävarma olo. Onneksi meitä oli kaksi, jotka seisoivat leikkausten takana.

Äänityöt

Luokaltamme ei ollut yksikään erikoistumassa äänisuunnitteluun ja kyseiseen rooliin oli vaikea saada ketään motivoitunutta tekijää. Lopulta valitsin äänileikkaajaksi koulun ulkopuolisen henkilön, kuvaajan tuttavan, Jerry Ylkäsen. Hän oli lopettamaisillaan opiskelua Jyväskylän ammattikorkeassa ja tehnyt paljon leikkauksen ja äänisuunnittelun töitä. Muutaman kerran hänen kanssaan keskusteltuani, luotin, että hänellä olisi näkemystä ja kunnianhimoa toteuttaa Maaliskuun äänisuunnitelma ja –leikkaus. Ennen kuvauksia ehdimme käydä äänisuunnittelua vain nimellisesti läpi, mutta tiesimme kumpikin mitä tekisimme ja olimme samoilla linjoilla toteutuksesta.

Kuvausten jälkeen aloitimme työn sutjakkaasti. Kävimme taas pitkät keskustelut ja ensimmäisestä leikkauksesta lähtien Jerry oli kärryillä missä mennään. Ennen lopullista leikkausta katsoimme elokuvaa yhdessä Jerry ja Elinan kanssa. Kun leikkaus sitten oli viimeistely ja itse äänisuunnittelu alkoi, oli Jerryllä paljon muitakin töitä, mikä verotti ajallisesti äänitöiden määrää.

Muutamit vaikeat kohtaukset kuten Tuulan paniikkikohtaus ja Pihlan romahtaminen olivat äänellisesti haastavia. Molemmissa olin pyrkinyt näyttelijäntyössä pienieleisyyteen, minkä koen realistisempänä. Äänillä taas on vaikea tukea kuvaa, jossa ei paljoakaan tapahdu. Näissä Jerry onnistui mielestäni hyvin. En ollut hakenut mitään räjähtävää paniikkikohtausta tai ylitunteellista itkukohtausta ja ne kuulostivat juuri siltä mitä olin hakenut.

Jerry on myös tottunut työtapaan, jossa elokuvaa voidaan pallotella leikkaajan ja äänisuunnittelijan välillä vielä äänitöiden aikana. Meillä taas koulussa on opetettu tapa, jossa elokuvaa ei voi enää siirtää äänitöistä leikkaamoon. Leikkauksen jatkaminen siis ei ollut enää mahdollista, minkä Jerry koki vaikeuttavan omaa työ-

tään. Muutama kohtaus olisi voinut olla pidempi äänien rakentamisen kannalta, kuten esimerkiksi Tuulan rauhoittuminen ikkunassa ennen Ainon tuloa. Kovin suuria muutoksia en olisi kuitenkaan edes lähtenyt tekemään ja saimme lopulta äänet haluamaamme kuntoon.

Musiikki

Musiikki on Maaliskuussa hyvin tärkeä osa tarinaa ja sen parissa jouduin loppujen lopuksi tekemään itsekin paljon töitä päätyessä mm. sanoittamaan tunnuskappaaleen.. Säveltäjiä oli kaksi ja työ tehtiin ikään kuin kaksi kertaa. Lähdin alun perin tekemään tunnuskappaletta elokuvaan tuttavani Lauri Kumpulaisen kanssa. Hän on vanha ystäväni ja häneen oli helppo luottaa tärkeän kappaleen tekemisessä. Lauri on kuitenkin enemmän hevimusikko kuin iskelmän säveltäjä. Kun Lauri oli saanut sävellyksen valmiiksi, olin muuten tyytyväinen, mutta aikakausi oli enemmänkin 80-luvun kuin 60-luvun iskelmän kuuloinen. Lauri sopi hyvin, että etsin jonkun, joka sovittaa musiikin 60-luvulle.

Näyttelijä Sesa Lehdon kautta uudeksi säveltäjäksi tuli jazzmusikko Jouni Järvelä. Hänen oli tarkoitus lähinnä sovittaa kappale 60-luvulle, mutta sävellys muuttui kokonaan. Tykkäsin uudesta suunnasta ja pitkän prosessin jälkeen saimme toteutettua tärkeän kappaleen, jonka Kristiina Elstelä lauloi. Kappaleesta tehtiin lp-version lisäksi karaokeversio ja muutama sovellus elokuvan tunnelma musiikiksi. Olen kaiken kaikkiaan tyytyväinen yhteistyöstä Jouni Järvelän kanssa.

IV YHTEENVETO

Maaliskuusta muovautui projektina hyvin henkilökohtainen. Näin sen jonkinlaisena selviytymiskertomuksena. Samalla myös näin, että se oli ensimmäinen kokonainen ohjaamani elokuva. Käsikirjoitustani puolustin useaan otteeseen. Kyseessä ei ole perinteisen draaman kaaren mukaan kulkeva elokuva ja se tuntui olevan rahoittavan puolen suurimpia ongelmia. Halusin kuitenkin pitää kiinni näkemyksestäni, enkä lähtenyt tekemään Yleisradion ja koulun kaipaamaa tuottavaa draamaa. Halusin mieluummin ottaa riskin ja olla valmis epäonnistumaan, mutta epä-

onnistumaan omien persoonallisten näkemysteni kanssa. Mielestäni ohjaajaksi haluavan, on tärkeintä löytää oma tapa ilmaista ja kertoa tarinaa. Jos lähtökohtaisesti yrittää tehdä elokuvaa katsojille, ei tekijällä tule koskaan olemaan mitään annettavaa heille.

Prosessi opetti minulle hyvin paljon. Ennen kaikkea opin omien ajatusten esille tuomista ja erilaisten ihmisten kanssa työskentelemistä. Ymmärsin oman rajallisuuteni ja eri ihmisten korvaamattoman työn. Voin silti rehellisesti sanoa, että koko tuotannossa ei tapahtunut mitään, minkä hoitamisessa en olisi ollut, jossain määrin mukana. Tällä tarkoitan kaluston vuokraamisesta ja sopimuksista lähtien kaikkea. Muutaman kerran tehtävän määrä tuntui ylitsepääsemättömältä ja taiteellinen puoli tuntui jäävän tuotannollisten asioiden hoitamisen varjoon.

Yhteistyö Jennyn ja Elinan, Maaliskuusta myös lopputyönsä tekevien, kanssa oli antoisaa. Vaikka Maaliskuu lähtökohtaisesti on minun ajatukseni on se ennen kaikkea myös meidän kolmen elokuva. Koko työryhmälle olen erittäin kiitollinen heidän korvaamattomasta työstään. Taiteellisesti vastuussa olevia henkilöitä valitessani pelkäsin useaan otteeseen ovatko he juuri oikeat tehtäviin. Olin kuitenkin erittäin tyytyväinen kuvaajan lavastajan, puvustajan, maskeeraajan, leikkaajan sekä säveltäjän panostukseen. Heidän motivaationsa ja lopputulos olivat mahtavia. Kaikkien kanssa olisin valmis tekemään töitä jatkossakin milloin vain.

En missään vaiheessa pyrkinyt toteuttamaan menestyvää ja rakenteellisesti eheää draamaa. Mielestäni elokuvassa on aina kyse tunteista ja hetkistä. Elokuvan ei mielestäni välttämättä tarvitse omata juontakaan ollakseen hyvä. Jos elokuva onnistuu välittämään edes muutaman autenttisen ja vaikuttavan hetken, se riittää. Jos elokuva herättää minussa edes jonkun tunteen tai ajatuksen, ei se ole turhanpäiväinen.

Tietämättömyyteni ohjauksessa oli moneen otteeseen lannistavaa. Olen kuitenkin tietoinen kokemattomuudestani ja huomaan kuinka paljon opittavaa minulla on. Tiedostan jo tekemäni virheet ja tekisin varmasti monet asiat eri lailla. Mutta tiedostan myös monet asiat missä onnistuin. Maaliskuu on minulle onnistunut tär-

keimmässä tavoitteissaan, jos se herättää edes yhdessä ihmisessä jonkinlaisen tunteen.

Jenni Hakala ja Viola Siimes elokuvan lavastusta varten otetussa valokuvassa.

LÄHTEET

Andrei Tarkovski. 1989. Vangittu aika, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä

Weston Judith. 1996. Näyttelijänohjaaminen, suomennos Päivi Hartzell, Kustannusosakeyhtiö Nemo 1999

Robert Altman. 1975. The long goodbye (elokuva)

Valokuvat kannessa ja sivuilla 5, 14 ja 16 (viimeinen kuva) ovat elokuvan stillkuvaaja Ari Parviaisen ottamia.

MAALISKUU

Jonna Pipatti

8.1.2008

versio 6.3

Jonna Pipatti
Borupinraitti 4 b 53
15140 Lahti
+358 50 301 7677

"MAALISKUU"

1 INT. PIHLAN MAKUUHUONE -AAMU

Päivänvalo tulvii kiinni olevien sälekaihtimien välistä makuuhuoneeseen. Valo ja varjo viivoittavat leveän parisängyn, jonka keskellä nukkuu **Pihla (30)**.

Huoneen ovella seisoo pieni tyttö **Aino (6)**. Ainolla on päällään pitkä punainen mekko. Hän nojaa ovenkarmiin ja tuijottaa sängyssä kääntelehtivää Pihlaa.

Aino kävelee isojen ikkunoiden luo ja kurottaa avaamaan sälekaihtimia. Kirkas auringon valo täyttää koko huoneen. Pihla ei reagoi, kääntää vain kylkeään.

Aino menee Pihlan viereen sängylle ja paijaa tämän hiuksia.

AINO
Äiti tekisit niitä köyhien
ritareita.

Pihla kääntyy Ainoa kohti ja raottaa silmiään.

2 INT. TUULAN YKSIÖ -AAMU

Lattia on vuorattu sanomalehdillä ja siellä täällä on öljyvärejä, pensseleitä, kahvikuppeja ja tupakantumpeja. Keskellä lattiaa ison maalauksen vieressä istuu **Tuula (40)**. Hän hahmottelee jotain pienelle paperille, suttaa sitten kaiken ja heittää paperin kauemmas.

Tuula sytyttää tupakan ja nousee ylös. Hän kävelee hetken aikaa edestakaisin lattialla. Hänen kätensä alkavat täristä. Tuula menee levysoittimen luo ja ottaa levypinosta käsiinsä päällimmäisen levyn. Levyn kannessa on nuori kiharahiuksinen nainen ja lukee isoin kirjaimin Milena. Soittimesta alkaa soida vanha iskelmä.

Tuula sulkee silmänsä ja nojaa seinään. Hän alkaa keinua musiikin tahtiin.

3 INT. LÄÄKÄRIN VASTAANOTTO -AAMU

Milena (60) räpyttelee väsyneenä silmiään ja repii kynsinauhojaan. Häntä vastapäätä istuu valkopukuinen lääkäri vakavan näköisenä. Lääkäri kääntää katseensa papereista Milenaan ja yrittää katsoa tätä silmiin

LÄÄKÄRI

Maksa on todella huonossa
kunnossa. Kyse voi olla vain
kuukausista.

Milenan kynsinauha alkaa vuotaa verta ja hän tahrii sitä
hameeseensa. Milena vilkaisee kulmiensa alta lääkäriä.

LÄÄKÄRI

Vielä voisit saada lisää aikaa..

Milena vaihtaa asentoaan tuolissaan ja tuijottaa isoa
julistetta seinällä, jossa on nimetty kaikki ihmisen
sisäelimet.

LÄÄKÄRI

Olisit nyt ensin edes yhden
päivän juomatta. Ajattele
läheisiäsi.

Lääkäri laskee paperit ja katsoo kysyvästi Milenaa.

LÄÄKÄRI

Vai onko sinulla ketään?

Milena huomaa valokuvan kolmesta pienestä lapsesta
lääkärin pöydällä. Hän lopettaa kynsinauhojensa
repimisen, tuijottaa kuvaa ja pyhkii tahraa hameessaan.

4 INT. PIHLAN OLOHUONE/KEITTIÖ -AAMU

Pihla on pukeutunut jakkupukuun ja hän kävelee
vauhdikkaasti pitkin olohuoneen parkettia.

Olohuoneen pöydällä on kannettava tietokone, isoja
paperipinoja ja kaksi kännykkää. Nurkassa on joulukuusi
ja muutamia kuntoilulaitteita.

Pihla katsoo kelloa, joka on melkein yksitoista. Hän
käännähtää häntä seuraavaa Ainoa kohti.

PIHLA

Meni vähän myöhäseksi tänään,
mutta kyllä äiti vielä ne
ritarit hoitaa ennen tarhaan
menoa.

Pihla ja Aino tulevat keittiöön. Pihla katsoo Ainon
mekkoa, jossa on jotain likaa. Hän ottaa rätin ja alkaa
puhdistaa tahraa.

PIHLA

Enkö mä sanonut, että tää mekko
ostettiin vain juhlapäiviä
varten.

Pihla jättää rätin Ainin käteen. Aino tuijottaa hetken
aikaa Pihlaa ja on sanomassa jotain, mutta alkaa sitten
puhdistaa tahraa itse.

Pihla ottaa leipälaatikosta ranskanleivän ja alkaa etsiä
veistä. Tiskipöydällä on kasa tiskejä eikä laatikossa tai
tiskikoneessakaan ole puhtaita. Pihla katsoo likaisia
veitsiä ja huokaa syvään. Hän nojautuu tiskipöytää
vasten.

Aino laittaa rätin pöydälle ja juoksee olohuoneeseen.
Pihla seuraa kävellen perässä. Aino katoaa jonnekin ja
Pihla jää seisomaan paperipinojen viereen.

Pihla avaa kannettavan tietokoneen, nostelee
työpapereitaan ja löytää niiden alta ison kasan
avaamattomia kirjeitä.

Hän istuu sohvalle ja alkaa selaillla niitä. Paljon
Mainoksia ja laskuja, lähinnä postimyyntilaskuja.

Vierestä alkaa kuulua kolinaa ja Pihla kääntää päänsä.
Aino seisoo siinä syli täynnä avaamattomia
pahvilaatikoita, jotka putoilevat maahan.

5 EXT. KATU -AAMU

Talon katolta tippuu iso kasa sulanutta lunta maahan.
Vieressä olevan leipomon ovi aukeaa ja Tuula astuu ulos.
Hän avaa heti kädessään olevan paperipussin ja taittaa
palan tuoreesta kanellipullasta.

Tuula kävelee pitkin kävelykatua ja syö pullaa. Pienet
pojat kiirehtivät reput selässään ja juoksevat melkein
Tuulaa päin.

Vieressä Koditon mies ottaa roskalaatikon päältä tyhjän
kaljapullon pussiinsa.

Tuula jää katsomaan lampuntolppaan kiinnitettyä
ruosteista ketjua joka narisee tuulessa. Sitten jostain
alkaa erottua vaimeasti musiikkia. Tuula huomaa vieressä
olevan lähiöbaarin.

Tuula katselee hetken aikaa ympärilleen. Hän kuulee
musiikin yhä selvemmin ja menee baarin ovesta sisään.

6 INT. LÄHIÖBAARI -AAMU

Lähiöbaarissa on kohtalaisen täyttä. Nurkassa korotetulla karaokelavalla seisoo Milena tuoppi kädessään ja laulaa vanhaa iskelmää. Samaa laulua, joka soi Tuulan levysoittimesta.

Tuula katselee hetken Milenaa baarin ovelta ja istuu sitten nurkkapöytänsä. Milena eläytyy lauluunsa käheällä äänellään.

Tuula kaivaa taskustaan tupakka-askin. Hän sytyttää tupakan vapisevin käsin ja sulkee silmänsä.

7 INT. PIHLAN KEITTIÖ/BAARI -AAMU

a) Pihla seisoo tiskipöydän edessä ja repii uuden veitsisarjan pahvilaatikkoa. Hän raapaisee sormeensa haavan pahvista.

b) Milena seisoo karaokelavalla ja laulaa. Hän ottaa huikan tuopistaan. Hänen kynsinauhansa ovat yhä verestävät.

c) Tuula istuu baarin nurkkapöydässä silmät kiinni ja polttaa tupakkaa. Hänen käsissään on punaisia maaliroiskeita.

8 INT. PIHLAN KEITTIÖ -AAMU

Aino katsoo pelokkaasti veripisaroiita Pihlan sormessa.

PIHLA
No niin.

AINO
Äiti sattuko sua.

PIHLA
Ei mulla mitään. Mä olen täysin kunnossa.

Aino kävelee nurkassa olevan laatikoston luo ja ottaa lääkepurkkien seasta laastarin. Hän menee Pihlan luo ja laittaa värikkään laastarin tämän sormeen. Pihla hymyilee.

PIHLA
Kiitos tohtori.

Pihla kääntyy takaisin tiskipöytää kohti. Hän valitsee uusista veitsistä yhden ja asettaa sen ranskanleivän viereen pöydälle.

Pihla alkaa vauhdilla mennä ympäri keittiötä ja ottaa esille paistinpannun ja lastan sekä muutaman lautasen.

Aino laittaa omaankin sormeensa laastaria.

PIHLA

Hetki vaan ja kaikki on
valmista... Kaikki on kunnossa.

Lopulta Pihla ottaa ranskanleivän pussista ja alkaa leikata siitä viipaleita uudella veitsellä.

9 INT. BAARI-AAMU

Milena laskee mikrofonin ja lavalle astuu uusi laulaja.

Milena kävelee tuopin kanssa kohti Tuulaa ja istuu saman pöydän toiseen päähän.

Tuula kääntää katseensa pois Milenasta ja ottaa tupakan taskustaan. Milena kääntyy Tuulaa kohti.

MILENA

Saisko yhden tupakan?

Tuula kaivaa tupakka-askin esille ja tarjoaa Milenalle. Milena siirtyy samalla istumaan Tuulaa vastapäätä.

MILENA

Kiitos.

Tuula sytyttää tulitikun ja tarjoaa myös Milenalle tulta. Tuulan kädet tärisevät vähän.

Milena puhalttaa savua ja katsoo tupakkaansa.

MILENA

On se niin kummaa kun kaikki
asiat mitkä helpottaa tätä
elämää on sulle pahasta...

Milena naurahtaa hieman ja vakavoituu sitten.

MILENA

...ja ite on pahasta kaikille.
Mulla olis lapsenlapsen
synttärit tässä ihan lähellä.
Mutta en mä päässyt sinne
asti...

Milena ottaa huikan tuopistaan.

MILENA

Eikä mulla ole lahjaakaan...

TUULA

Mutta sähän oot maaliskuun
aurinko Milena(viittaus
iskelmän sanoihin). Se tyttö
ilahtuu ihan varmasti.

Milena on sanaton ja katsoo Tuulaa silmiin. Pienen hiljaisuuden jälkeen Milena purskahtaa äänekkääseen nauruun.

Seuraava karaokelaulaja on noussut jo lavalle ja yhtäkkiä alkaa kuulua todella kovaa jumputusta kaiuttimista.

Baarista kuuluu rikkoutuvien lasien ääntä ja jossain pöydistä huudetaan musiikkia hiljemmalle.

Kaljupäinen mies kävelee Tuulan viereen ja koskee tämän poskea.

KALJU MIES

Lähteekö kaunis neiti
tanssimaan?

Tuulan hengitys alkaa tihentyä. Musiikki alkaa puuroutua hänen korvissaan ja ihmisten hahmot menevät epäselviksi. Tuula nousee ja kaataa Milenan tuopin. Hän tönäisee kaljua miestäkin lähtiessään juoksemaan pois baarista.

Milena jää tuijottamaan Tuulan perään yrittäen sanoa jotain. Kalja valuu alas pöydältä.

10 INT. PIHLAN KEITTIÖ -AAMU

Pihla kävelee edestakaisin keittiön lattiaa ja puhuu puhelimesta. Aino taittelee värikkäitä serviettejä pöytään.

PIHLA

Mä oon vasta menossa
toimistolle. Meni vähän myöhään
ku mulla on tää flunssa
vieläkin. Niin, taas. Kyllä mä
oon ihan kunnossa... ihan iskussa
kohta taas.

Pihla yrittää naurahtaa. Pihla on koko puhelun ajan repinyt sormessaan olevaa laastaria ja se on ihan kurtussa.

PIHLA

Nähään vaikka ens viikolla.
Ettei nyt tartu... Ja mennään
sinne spinningiin kans. Täytyy
hei mennä laittaa Ainolle
aamupalaa. terkkuja. Moi Moi.

Pihla laskee puhelimen pöydälle Ainon viereen ja
pörröttää Ainon hiuksia.

PIHLA

Ja mennään mekin kulta sitte
vaikka pulkkamäkeen... tai
luistelee.

Aino hymyilee. Pihla antaa suukon Ainon otsalle ja lähtee
kohti tiskipöytää.

Marmorisella tiskipöydällä on rivi leipäviipaleita. Pihla
kävelee jääkaapin luo. Jääkaapin ovessa on kalenteri
maaliskuun kohdalta auki. Se on täynnä merkintöjä. Teksti
Aino 6 vee on ympäröity punaisella.

Pihla avaa jääkaapin oven. Hänen huulensa alkaa väpättää
kun hän tuijottaa tyhjää ovea. Hän purskahtaa kovaan
itkuun. Kyyneleet vierivät pitkin poskia ja Pihla
lyyhistyy lattialle. Pihla tuskin saa henkeä itkunsa
lomasta.

Aino tulee kauhuissaan Pihlan viereen ja tarjoaa
taittamaansa serviettiä. Aino yrittää sanoa jotain, mutta
Pihla saa muodostettua itkunsa lomasta sanoja.

PIHLA

Maito on loppu...

AINO

Äiti älä itke. Mä korjaan sen.

Aino juoksee äidin käsilaukulle ja ottaa sieltä
pankkikortin. Hän laittaa kengät jalkaansa ja poistuu
etuovesta. Pihla lyhyistyy yhä pienemmäksi kasaksi
keittiön lattialle.

11 INT. BAARI/TUULAN ASUNTO/PIHLAN KEITTIÖ –AAMU

a) Milena istuu yhä baarin nurkkapöydässä. Hän
pyörittelee kädessään tyhjää tuoppia ja peilailee
siitä itseään.

b) Peilipöydän peilistä näkyy Tuula, joka juoksee
ovesta sisään. Hän juoksee peilipöydän luo ja ottaa
laatikosta lääkepurkin. Tuula haukkaa henkeään ja
käsien tärinä saa pillerit leviämään ympäriinsä.

c) Pihla makaa sikiöasennossa keittiön lattialla ja itkee. Hän puristaa serviettiä tiukasti kädessään. Uunin lasista heijastuneena hän näyttää todella pieneltä.

12 INT. BAARI -AAMU

Baarin ovesta juoksee sisään pieni tyttö, Aino. Aino katselee peloissaan ympärilleen.

Nurkkapöydässä istuva Milena huomaa Ainon ja laskee lasin pöydälle. Hän tuijottaa Ainoa pyörein silmin. Muutkin baarissa tuijottavat Ainoa ja naureskelevat. Pöydistä kuuluu humalaisia kommentteja nuoresta alkoholistista.

AINO

Mä tarttisin maitoa.

Viiksekäs vanha baarimikko kävelee Ainon luo.

BAARIMIKKO

Vai maitoa. Taalla myydaan vahan vahvempia juomia.

Aino kaivaa pankkikortin esille ja tarjoaa sitä baarimikolle. Baarimikko naurahtaa. Viereisestä pöydästä noussut humalainen kalju mies kävelee Ainon luo ja yrittää ottaa tätä kädestä kiinni.

KALJU MIES

Lähtekö kaunis neiti tanssahtelemaan?

Baarimikko kävelee nopeasti hätyyttämään miestä ja katsoo Ainoa tiukasti.

BAARIMIKKO

Lahdes nyt pois. Ei tama ole mikaan paikka pikkutytolle.

Aino pelästyy miestä ja hän juoksee pois baarista. Milena on noussut ylös tuoliltaan ja jää jähmettyneenä tuijottamaan poistuvaa Ainoa.

MILENA

Aino...

13 INT. TUULAN ASUNTO -AAMU

Tuula on kyykistynyt maahan ja sulkee lääkepurkin korkin. Hänen hengityksensä on yhä hyvin nopea. Hän nostaa maassa olevan taulun päältä kaksi pilleriä käteensä. Taulussa on pieni tyttö, punainen mekko yllään. Tytön kädet ovat vielä maalaamatta. Maalauksen vieressä on kymmeniä luonnoksia työstä, joissa tytöllä on käsissään erilaisia esineitä. Kaikki on sotkettu. Tuula laittaa pillerit suuhunsa ja juoksee parvekkeen luo.

Hän avaa oven pienelle ranskalaiselle parvekkeelle ja katsoo alas. Pudotus on valtava. Tuula nojautuu eteenpäin.

Alhaalla kadulla juoksee pieni tyttö, Aino. Aino pysähtyy kerrostalon oven eteen ja kaivaa avaimia taskustaan.

Tuula jää tuijottamaan tyttöä vielä henkeään haukkoen.

Aino tiputtaa avaimet ja niitä nostaessaan katsahtaa ylös. Aino huomaa Tuulan parvekkeella. Hän hymyilee hieman ja vilkuttaa Tuulalle. Tuula säpsähtää ja vilkuttaa takaisin. Aino on aivan kuten punamekkoinen tyttö Tuulan maalauksesta.

Aino pääsee ovesta sisälle.

Tuulan hengitys on rauhoittunut ja hän perääntyy kaiteelta sisälle.

14 INT. PIHLAN KEITTIÖ -AAMU

Aino tulee Pihlan luo keittiöön. Pihla istuu yhä keittiön lattialla. Hän nojaa laatikostoon ja niistää Ainin taittelemaan serviettiin. Aino tuijotta kulmiensa alta Pihlaa.

AINO

Äiti anteeks... Mä en saanut sitä maitoa.

PIHLA

Kulta... Ei se haittaa.. Mä oon vaan niin väsynyt. Mä taidan tarvita nyt vähän toisenlaista tohtoria.

Pihlaa hymyilee hieman ja silittää Ainoa sormesta, jossa on laastari. Aino katsoo alas ja pyyhkii mekkoaan lähes lähteneen tahran kohdalta.

AINO

Mun tyhmät synttärit. En mä
tarvitse niitä ritareita.

Pihlan katse jähmettyy hetkeksi ja silmät täyttyvät taas
kyynelistä. Hän kohottaa kätensä Ainoa kohti ja ottaa
tämän syliinsä. Pihla rutistaa Ainoa lujasti.

PIHLA

Sä oot niin kaunis sun mekossa.

Aino ja Pihla jäävät keittiön lattialle sylikkään.

15 EXT. JALKAKÄYTÄVÄ -AAMU

Milena kävelee loskaista tietä pitkin kohti kerrostalon
ovea. Hänellä on maitopurkki kädessään ja hän hymyilee.

16 INT. TUULAN ASUNTO -AAMU

Tuula seisoo levysoittimen edessä. Soittimessa on yhä
Milenan levy. Tuula laittaa levyn pyörimään ja polvistuu
maahan maalauksensa viereen. Levyltä alkaa soida sama
kappale kuin aikaisemminkin.

Tuula sekoittelee värejä ja alkaa maalamaan punamekkoisen
tytön käsiin maitopurkkia.